

ВІДГУК

офіційного опонента
Труніної Ірини Михайлівні
на дисертаційне дослідження Борблік Карини Едуардівни
«Формування стратегії сталого розвитку ринку туристичних послуг України»,
подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань
05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 - Економіка

Однією з пріоритетних галузей України є туризм. Розвиток ринку туристичних послуг, як системи, що функціонує для забезпечення потреб населення у туристичних продуктах, відкриває можливості для отримання додаткової кількості робочих місць, активізації малого та середнього бізнесу, зокрема в готельній сфері, а також значно збільшує оподатковувану базу. Незважаючи на необхідність забезпечення сталого розвитку ринку туристичних послуг України в умовах активізації інтеграційної взаємодії держави з країнами ЄС, значний інтерес до даної проблеми з боку українських, так і зарубіжних дослідників, наразі не існує адекватної та дієвої системи наукових та практичних рекомендацій, які дозволили б забезпечити досягнення бажаного результату для всіх суб'єктів глобальної взаємодії. Це пов'язано із тим, що переважна більшість досліджень є узагальненням, націленим на встановлення особливостей сталого розвитку ринку туристичних послуг, не враховує специфічних характеристик національного ринку туристичних послуг, а проблеми розвитку, що слугують передумовами для розробки дієвих стратегій, розглядаються дослідниками фрагментарно. Таким чином, сьогодні існує нагальна потреба ревізії наукових та прикладних положень щодо формування стратегії сталого розвитку ринку туристичних послуг України. Приймаючи до уваги все зазначене вище, а також те, що дослідження Борблік К.Є., спрямоване на визначення особливостей формування стратегії сталого розвитку ринку туристичних послуг України, тема дисертаційного дослідження, що пропонується, є актуальною, своєчасною та заслуговує на увагу.

Структура дисертації та її результати дозволяють стверджувати, що в дослідженні реалізовані всі окреслені завдання, тема розкрита в чіткій послідовності.

До елементів наукової новизни дослідження належать:

1. Удосконалено науково-методичний підхід до оцінки стану розвитку ринку туристичних послуг України, який передбачає застосування трьох етапів:

аналіз інтенсивності та тенденцій розвитку туристопотоку; аналіз показників діяльності колективних засобів з розміщення туристів; дослідження потоків надходжень і витрат, пов'язаних з туризмом (с. 79-80), що дозволив встановити загальні тенденції та особливості розвитку ринку туристичних послуг України, визначити тенденції розвитку регіональних ринків туристичних послуг України та розділити їх за показниками розвитку на 8 кластерів (с. 95-110).

2. Удосконалено стратегію сталого розвитку ринку туристичних послуг України, що на відміну від поширених базується на основних завданнях, принципах та напрямках стратегічного позиціонування (с. 127-140), окреслює характер взаємодії суб'єктів ринкових відносин, враховує рівні та напрями її реалізації, передбачає індикатори ефективності та елементи системи контролю за її впровадженням (с. 140-154).

3. Розроблено алгоритм моделювання розвитку ринку туристичних послуг України в умовах сталого розвитку, який на відміну від існуючого включає 4 етапи: визначення факторів впливу на розвиток ринку, моделювання залежності розвитку ринку від встановлених факторів, прогнозування показників та виявлення тенденцій розвитку ринку, аналіз динаміки змін ринку туристичних послуг України та її співвідношення із наявністю умов для сталого розвитку (с. 110-125).

4. Удосконалено механізм забезпечення сталого розвитку ринку туристичних послуг, який відрізняється від існуючого наявністю наступних складових, а саме: екологічної, організаційної, фінансової, соціальної, правової, економічної, інформаційної, що відкриває нові можливості для прогнозування розвитку ринку туристичних послуг (с. 56-77);

5. Удосконалено теоретико-методичні основи дослідження особливостей сталого розвитку, які на відміну від існуючих, передбачають їх оцінку з точки зору комплексного, відтворювально-еволюційного, інтеграційного та функціонального підходів; виділення викликів, що гальмують розвиток та інструментів, що його забезпечують, що дозволить підвищити якість стратегічного планування розвитку ринку туристичних послуг (с. 40-56).

Дисертаційна робота «Формування стратегії сталого розвитку ринку туристичних послуг України» охоплює широке коло важливих питань теорії та практики формування стратегії забезпечення сталого розвитку національної туристичної індустрії. Однак, при цьому дослідження чітко спрямоване на обґрунтування механізмів формування та реалізації стратегії сталого розвитку

ринку туристичних послуг України за рахунок комплексу заходів в кількох найважливіших сферах розвитку (економічній, соціальній та політичній).

Результати проведеного дослідження мають теоретичну та практичну цінність. Теоретичне значення мають виявлені у дослідженні на підставі теоретичних узагальнень змістовні характеристики поняття «сталий розвиток ринку туристичних послуг» (с. 43-47), визначення принципів сталого розвитку ринку туристичних послуг (с. 48), встановлення пріоритетних цілей та завдань сталого розвитку ринку туристичних послуг на основі імплементації цілей сталого розвитку Порядку денного у сфері сталого розвитку до сфери туризму (с. 50-51), які дозволили: удосконалити теоретико-методичні основи дослідження сталого розвитку ринку туристичних послуг, а саме запропоновано оцінювати їх з точки зору структурного, функціонального, системного, організаційного та процесного підходів.

Привертає увагу запропонований автором науково-методичний підхід до оцінки стану ринку туристичних послуг України за рахунок виділення трьох етапів аналізу: аналіз інтенсивності та тенденцій розвитку туристопотоку, аналіз показників діяльності колективних засобів розміщення туристів та дослідження показників діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг (с. 79-95). Також заслуговують на увагу результати оцінки діяльності регіональних ринків туристичних послуг України, що дозволило автору визначити закономірності їх розвитку (с. 95-110).

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає у розробці теоретико-методичних положень, висновків та рекомендацій щодо розвитку ринку туристичних послуг України та удосконалення механізмів формування та реалізації стратегії сталого розвитку ринку туристичних послуг України.

У цілому дисертація складає позитивне враження. Дане дослідження може бути кваліфіковане як вагомий внесок у теоретико-методологічні засади розвитку економіки, зокрема сектору туризму.

Разом з тим, ґрунтовний аналіз матеріалів дисертаційного дослідження Борблік Карини Едуардівні дозволяє висловити деякі побажання і в певній мірі дискусійні зауваження і судження.

1. У підрозділі 1.3. необхідно було більше уваги приділити стратегічним завданням забезпечення сталого розвитку ринку туристичних послуг, що дозволило б більш ґрунтовно розкрити сутність поняття «стратегія сталого

розвитку ринку туристичних послуг» та визначити принципи її формування в умовах активізації євроінтеграційних процесів.

2. Досліджуючи складові механізму забезпечення сталого розвитку ринку туристичних послуг, автор робить акцент на важливості забезпечення збалансованого розвитку всіх сфер туристичної діяльності, проте не запропоновано жодного механізму реалізації даної вимоги, що було б особливо актуально для країн, що розвиваються (в т.ч. і України), та країн із закритими економічними системами;

3. Досліджуючи особливості та тенденції розвитку регіональних ринків туристичних послуг України автор концентрує увагу здебільшого на прогресивному досвіді регіонів, що займають провідні позиції в національному рейтингу, залишаючи поза увагою ринки-аутсайдери. Більш детальне дослідження передумов та причин асиметрії розвитку регіональних ринків туристичних послуг України дозволило б підвищити обґрунтованість та практичну цінність результатів дослідження.

4. У підрозділі 2.3. автор здійснює моделювання розвитку ринку туристичних послуг України, при цьому прогнозування тенденцій розвитку національного ринку туристичних послуг представлено фрагментарно, а аналіз динаміки змін ринку туристичних послуг України та її співвідношення із наявністю умов для сталого розвитку не в повній мірі відповідає етапам дослідження в рамках представленого науково-методичного підходу (С. 79-80);

5. Автор робить припущення, що для посилення видимості та присутності в міжнародному конкурентному полі бренду ринку туристичних послуг України необхідне відкриття некомерційної маркетингової організації - конгресного бюро (с. 161). При цьому автор зазначає, що конгресне бюро має стати сполучною ланкою між міжнародними та національними суб'єктами ринків туристичних послуг. Однак, при визначенні завдань даної організації не зовсім зрозумілим є її завдання в рамках реалізації представленої стратегії сталого розвитку ринку туристичних послуг України (с. 164-167).

Зазначені недоліки не зменшують науково-практичного значення роботи. Вивчення матеріалів дисертаційного дослідження свідчить про її пошуковий характер, творчий підхід автора до вирішення поставлених завдань. Дисертаційне дослідження, що опонується, представляє собою закінчену самостійну наукову працю, в якій вирішено важливу наукову задачу визначення теоретико-методичних основ дослідження ринку туристичних послуг України та

обґрунтування механізмів формування та реалізації стратегії його сталого розвитку.

На підставі аналізу наукової новизни, теоретичного та практичного значення, достовірності отриманих висновків і рекомендацій, актуальності теми даного дисертаційного дослідження можна зробити висновок про його відповідність вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року (zareestrovano в Міністерстві юстиції України 3 лютого 2017 р. за № 155/30023) та пп. 9 – 18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167), а її автор – Борблік Карина Едуардівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка.

Офіційний опонент:

д.е.н., професор,
завідувач кафедри бізнес
адміністрування, маркетингу і туризму
Кременчуцького національного
університету імені Михайла
Остроградського

I.M. Труніна

